

I. Bazinul Dacic. Prezentare Generală

BAZINUL DACIC: LOCAȚIE, APARTENENȚĂ, TERMINOLOGIE

Dan C. Jipa

Institutul Național de Geologie și Geoecologie Marină (GeoEcoMar), București

Localizarea geografică reprezintă unul din principalii factori care condiționează dezvoltarea sedimentară a unui bazin. Apropierea sau depărtarea de zonele subaerene cu relief ridicat determină sistemul de aprovizionare cu material clastic. Vecinătatea cu un corp marin important oferă un nivel de bază pentru sistemele acvatică ale bazinului de sedimentare.

Bazinul Dacic reprezintă aria extinsă de la poalele Carpaților Meridionali și Orientali (de curbura) până în actuala zonă a Dunării de Jos, adică la nord de spațiul prebalcanic (Fig. 1). Curbura formată la imbinarea lanțurilor muntoase carpatic și balcanic a constituit granița vestică a Bazinului. Dobrogea a marcat limita estică a spațiului Dacic. Teritorial, Bazinul Dacic corespunde aproximativ unei părți din suprafața actuală a României. Aproape totalitatea ariei de dezvoltare a Bazinului Dacic se află pe teritoriul actual al României. În unele perioade Bazinul Dacic s-a extins peste Dunăre în partea extrem nordică a Bulgariei.

Aria Bazinului Dacic se extinde peste o varietate de unități morfologice: subcarpații externi, piemontul getic în vest, podișul moldovei în nord și o mare suprafață de câmpie din sudul și sud-estul României.

Din punct de vedere structural Bazinul Dacic ocupă o suprafață suprapusă peste Depresiunea Getică și peste Platforma Moesică.

Evoluția Bazinului Dacic este marcată de câțiva factori majori ai locației sale:

- deosebit de importantă a fost dispunerea ariei dacice la poalele Carpaților, de unde a primit un aflux puternic de material clastic și unde sedimentarea s-a făcut după regulile depresiunilor piemontane;
- conturarea paleogeografică a Bazinului Dacic este completată prin existența distală a Balcanilor și prin prezența la est a ridicării dobrogene, cu un areal și relief modest;
- deosebit de importantă a fost prezența relativ apropiată a Depresiunii Mării Negre, nivelul de bază al sistemului acvatic dacic.

Figura 1. *Locatia Bazinului Dacic*

1. Apartenența paleogeografică a Bazinului Dacic

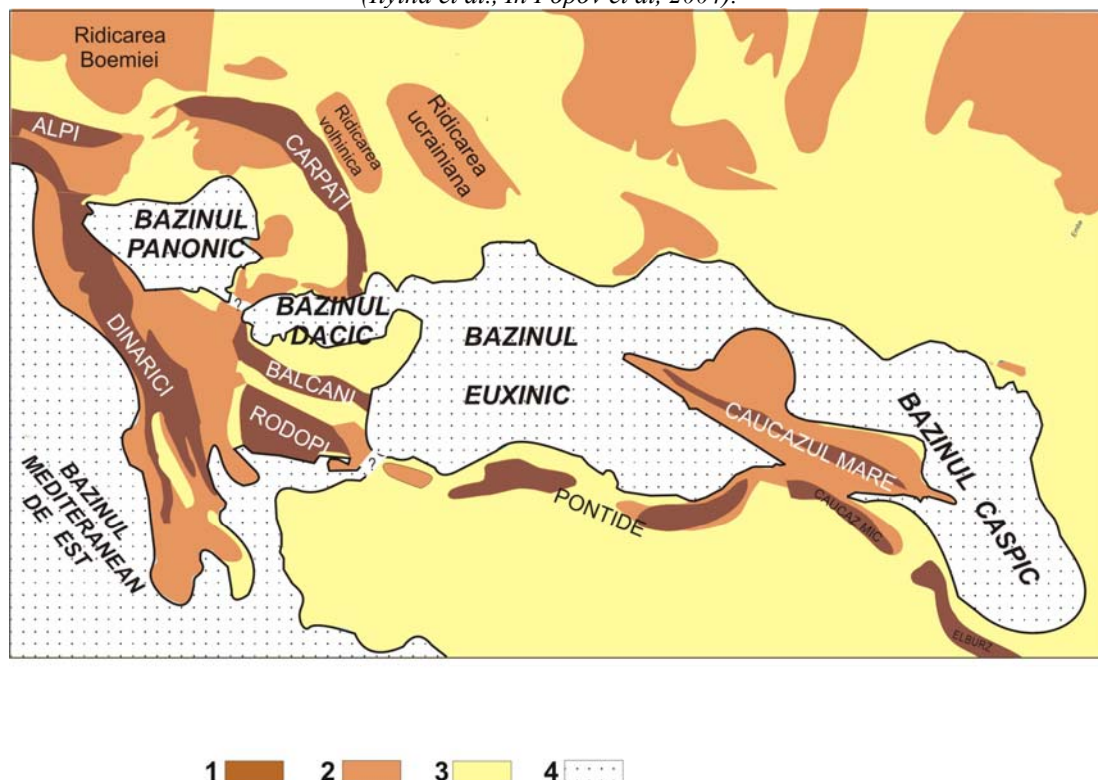
Bazinul Dacic este unul dintre constituenții domeniului Paratethys, situat în partea centrală a acestuia, între aria panonică la vest și aria euxinică la est.

Această imensă mare dominant epicontinentală s-a format la nord de oceanul planetar Tethys, atunci când Tethysul a dispărut ca urmare a mișcărilor colizionale dintre plăcile continentale Africană și Europeană. După Rusu (1977) și Baldi (1979) deschiderea Paratethysului s-a produs acum 35 de milioane de ani, în timpul Priabonianului. Denumirea Paratethys este datorată lui Lascarev (1927).

În cursul existenței Bazinului Dacic ca unitate cu sedimentare subacvatică în domeniul Paratethys au existat mai multe bazine majore (Fig. 2). Cel mai vestic a fost Bazinul Panonic, iar

cel mai estic era Bazinul Caspic. Între aceste bazine extreme funcționau Bazinul Dacic și Bazinul Euxinic.

Figura 2. Principalele bazine acvatice paratethys-iene care au existat în timpul dezvoltării Bazinului Dacic. Simplificat și modificat, după harta paleogeografică a Paratethysului în timpul Meotianului (Ilyina et al., În Popov et al., 2004).

Legenda: Arii continentale 1=relief înalt, 2=relief mediu, 3=relief coborât (campie)
4.=Corpuri acvatice

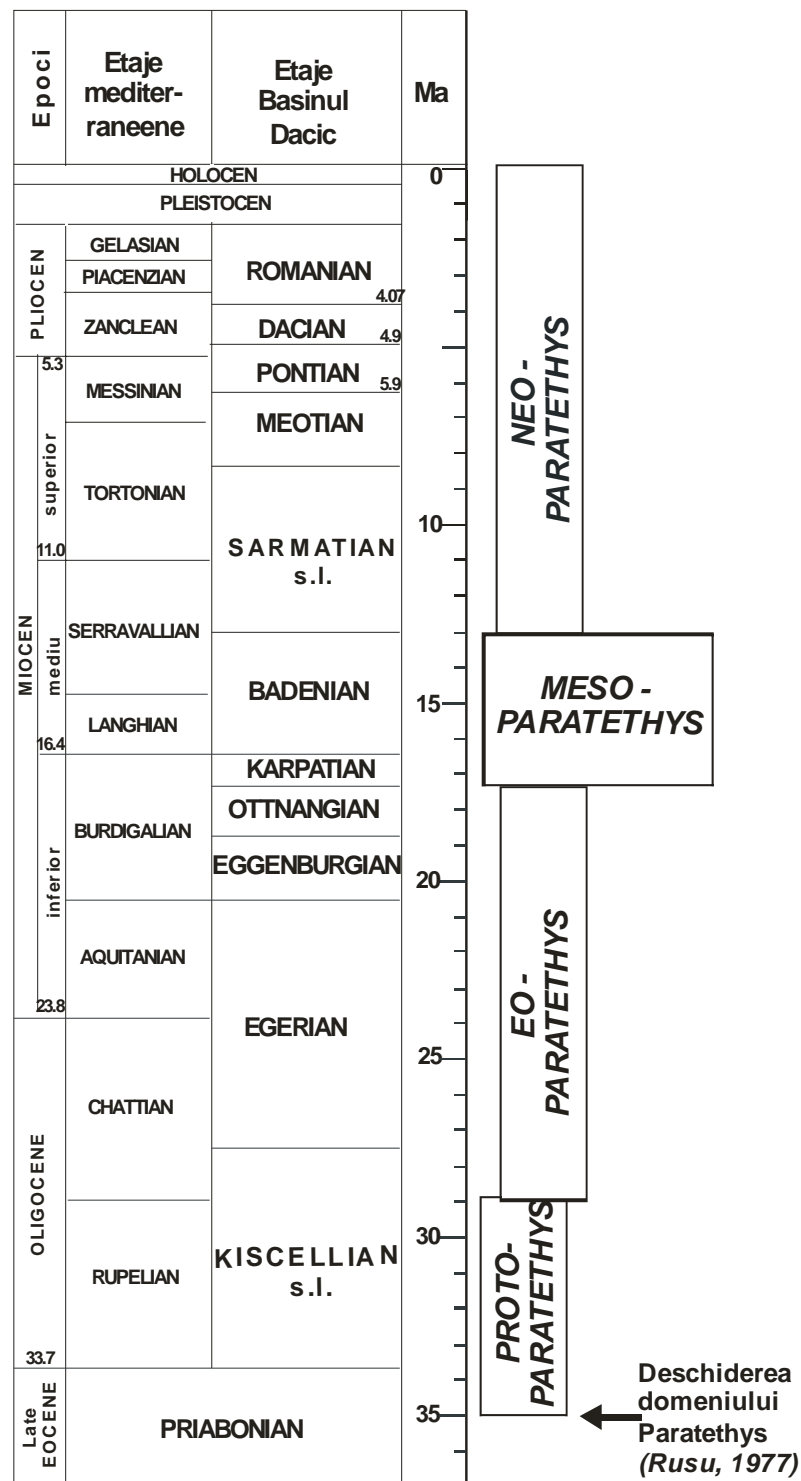
Senes (1960) a recunoscut trei diviziuni areale importante ale domeniului Paratethys. *Paratethysul de vest* include micul Bazin al Rhonului, din zona Alpilor, care a fost colmatat în Badenian. Bazinul Panonic face parte din *Paratethysul central*, iar Bazinele Caspic, Euxinic și Dacic constituie *Paratethysul oriental*. Spațiul de la interiorul Carpaților, în cadrul căruia s-a conturat Bazinul Dacic a făcut parte din Paratethysul central până în Badenian. Aceste diviziuni sunt disproporționate din punct de vedere a suprafeței pe care o înglobează fiecare. Paratethysul oriental este de multe ori mai mare de cât Paratethysul vestic și central la un loc.

În evoluția Paratethysului au fost recunoscute patru perioade de timp (Senes, 1960): *Protoparatethys*, *Eoparatethys*, *Mesoparatethys* and *Neoparatethys* (Fig. 3).

Figura 3. Principalele perioade de evoluție a domeniului Paratethys.

Scara stratigrafică modificată după Popov et al. (2004).

Datarea perioadei Meotian - Romanian după Vasiliev et al. (2004)

După deschiderea domeniului din timpul Priabonianului superior și a Rupelianului (*Protoparatethys*), Paratethysul a devenit o unitate acvatică trans-europeană în perioada dintre Chattian și Ottnangian (*Eoparatethys*). Spre sfârșitul acestei perioade bazinul acvatic s-a extins fără întrerupere din zona Alpilor până dincolo de Caucaz, traversând Carpații. Caracterul marin al apei era predominant datorită comunicării cu Bazinul Mediteranean. În timpul Eoparatethysului Bazinul Dacic nu era configurat ca unitate cu areal propriu.

În timpul dintre Karpathian and Badanian (*Mesoparatethys*) în marele bazin al Paratethysului au început să se contureze unități acvatice distincte. Saulea et al. (1969) au arătat că separarea completă a bazin acvatic a spațiului dacic s-a produs în timpul Sarmațianului mediu. Datorită reducerii comunicării cu Bazinul Mediteranean a scăzut salinitatea apei. În consecință domeniul Paratethys a devenit o imensă mare salmastră, constituită din unități independente între care au existat conexiuni periodice.

Incepând din Badanian (*Neoparatethys*) domeniul acvatic salmastru se retrage spre Paratethysul Oriental, iar bazinele din Paratethysul de vest și central se colmatează pe rând. Ultima zonă colmatată este cea a Bazinului Dacic, în timpul Dacianului mediu.

2. Terminologia Bazinului Dacic

Deși este un lucru simplu, denumirea Bazinului Dacic este marcată de probleme terminologice semnificative.

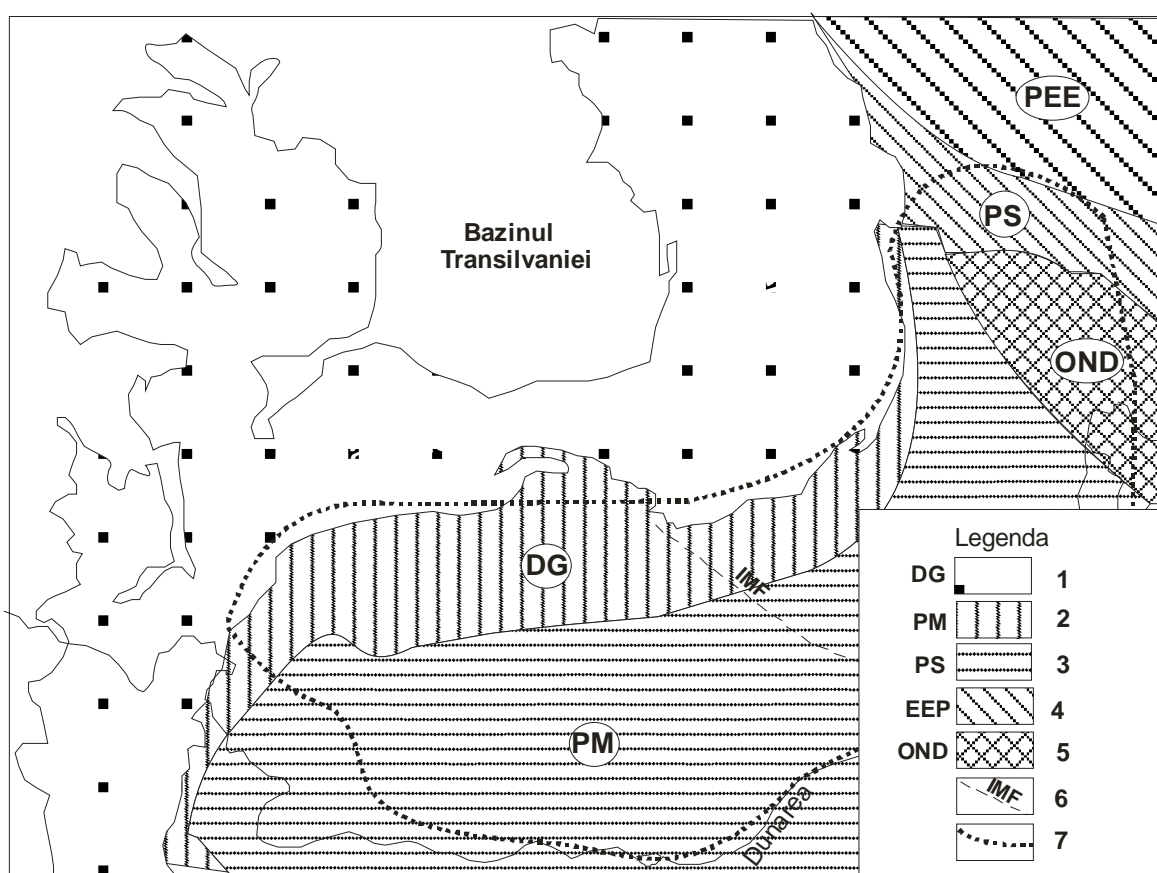
Termenul *Bazin Dacic* este utilizat încă din anul 1917 de N. Andrusov. După cum subliniază Marinescu (1978) Andrusov include sub această denumire numai partea sudică a teritoriului pe care îl numim astăzi Bazin Dacic. Zona neogenă de la nordul văii Buzăului este atribuită Bazinului Euxinic de N. Andrusov.

Pentru a se instala în vocabularul geologic românesc termenului Bazin Dacic i-au trebuit mai multe decenii. Luând ca reper principalele tratate de geologie stratigrafică apărute înainte de anul 1970, constatăm că acest termen nu este amintit de G. Macovei în anul 1958 și nici de N. Oncescu în anul 1959, dar apare în tratatul lui Emilia Saulea în anul 1967. În prezent denumirea Bazin Dacic este consolidată în terminologia geologiei României, fiind bine conturată atât stratigrafic cât și paleogeografic și sedimentogenetic prin cercetări de decenii în care au excelat I. C. Motaș, Emilia Saulea, F. Marinescu, Ioana Pană, I. Papaianopol și mulți alții.

O importantă tendință, care pune la grea încercare cercetători insuficient familiarizați cu geologia României, este aceea de folosire a termenului *Depresiune Getică* pentru depozite neogene ale Bazinului Dacic. De cele mai multe ori această utilizare se referă la depozitele neogene din

cuprinsul Bazinului Dacic, localizate în spațiul dintre Valea Dâmboviței la est și Valea Dunării la vest. Logica celor care au ales acest mod de exprimare este că depozitele neogene respective se află pe arealul unității tectonice numită Depresiunea Getică, care a funcționat de la începutul Senonianului până la începutul Sarmațianului. În acest mod se face o legătură incorectă între o arie tectonică și un areal de sedimentare care au funcționat în perioade de timp diferite. În plus, arealul Depresiunii Getice este mult mai mic de cât cel al Bazinului Dacic, suprafața dacică extinzându-se mult peste Platforma Moesică precum și pe alte unități structurale (Fig. 4).

Figura 4. Harta structurală a ariei de amplasare a Bazinului Dacic

Altă problemă care viciază terminologia Bazinului Dacic este traducerea în limba engleză a acestui termen prin sintagma “Dacic Basin”. Subliniem că *Dacian Basin* este modul corect de utilizare în limba engleză a denumirii românești Bazin Dacic. Existența traducerii incorecte a

termenului Bazin Dacic aduce deja deservicii importante, în această eră a căutării de informații pe internet.

Referinte bibliografice

- Baldi, T.**, 1979. Change of Mediterranean (? Indopacific) and boreal influence on Hungarian marine Molluscfaunas since Kiscellian until Eggenburgian times; the stage Kiscellian. *Ann. Geol. Pays Hellen*, I (hors serie): 39-49
- Laskarev V.**, 1924. Sur les equivalents du Sarmatien superieur en Serbie. *Recueil de travaux offerts a Jovan Civisic*. Pg. 73-85. Drzhavna Shtamparija. Beograd
- Marinescu, F.**, 1978. Stratigrafia Neogenului superior din sectorul vestic al Bazinului Dacic. 155 p. Editura Academiei, București
- Oncescu, N.**, 1957. *Geologia Republicii Populare Române*. 438 p. Editura Tehnică, București
- Popov, S.V., Rögl, F., Rozanov, A.Y., Steininger, Fritz F., Shcherba, I.G., Kovac, M.** (eds) 2004. Lithological-Paleogeographic maps of Paratethys. Late Eocene to Pliocene. 46 pages, maps 1-10 (annex). *Courier Forschungsinstitut Senckenberg*, Band 250. Frankfurt am Main
- Rusu, A.**, 1977. Stratigrafia depozitelor oligocene din nord-vestul Transilvaniei (regiunea Treznea-Hida-Poiana Blenchii). *A. Ins. Geol. Geophys.* LI:69-223. București
- Rusu, A.**, 1988. Oligocene events in Transylvania (Romania) and the first separation of Paratethys. *D.S. Inst. Geol. Geofiz.* V. 72-73/5 (1985, 1986). Pg. 207-223. București
- Saulea, E., Popescu, I., Săndulescu, J.** 1969. Atlas litofacial. VI – Neogen, 1:200.000. 11 maps, 2 plates (text in Romanian and in French). *Institutul Geologic*. București.
- Vasiliev, I., Krijgsman, W., Langereis, C.G., Panaiotu, C.E., Matenco, L., Bertotti, G.**, 2004. Towards an astrochronological framework for the Eastern Paratethys Mio-Pliocene sedimentary sequences of the Focșani basin (Romania). *Earth Planrt. Sci. Lett.*, v. 227, pg. 231-247.
- Vasiliev, I., Krijgsman, W., Stoica, M., Langereis, C.G.**, 2005. Mio-Pliocene magnetostratigraphy in the southern Carpathian foredeep and Mediterranean-Paratethys correlation. *Terra Nova*. V. 17. Pg. 376-384

